СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 46. Джерзи Сиі, Н. Дж., четвер, 26. лютого, 1925. VOL. XXXIII. No. 46. Jersey City, N. J., Thursday, February 26, 1925. THREE CENTS

Погодилися на почтовий проєкт.

ВАШИНГТОН, 24. лютого. — Конференція представників палати послів та сенату, вибрані для вирівнання ріжниць межи ухвалами палат щодо почтового закона, вже погодилися на спільний проєкт та вислали його до обох палат до потвердження.

Проект прийде під дебату палати послів уже завтра. Після сього проекту доходи уряду з почти збільшилибся на яких 60 міліонів долярів.

СВАРКА ЗА КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ПАЛАТ КОНГРЕСУ.

ВАШИНГТОН, 24. лютого. — Комітет для заграничних справ у палаті послів рішив ухвалити резолюцію, в якій попирається приступлення Злучених Держав до світового суду.

У комітеті зараз виринуло питанне, чи палата послів має право заявлятися в межинародних справах, які властиво належать до сенату. По довгій дебаті в комітеті ухвалено ще одну резолюцію, в котрій кажеться, що палата послів може висказувати свої думки, хоча не може про сю справу рішати.

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА ЗА ПРЕЗИДЕНТУРУ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ.

ВАШИНГТОН, 24. лютого. — Боротьба за те, хто має бути предсідателем палати послів слідуючого конгресу, стає щораз завзятійша. Боротьба ведеться головно межи конгресменами Вером та Меденом.

СЕНАТОР БОРА ЗНОВА ЗА НАДЗВИЧАЙНОЮ СЕСІЄЮ КОНГРЕСУ.

ВАШИНГТОН, 24. лютого. — Сенатор Бора виступив нині в сенаті з промовою за скликанием надзвичайної сесії конгресу. Бора показував, що без такої сесії конгрес не зможе полагодити невідложних праць, що звалилися на нього.

ЗАТВЕРДЖУЮТЬ НОМІНАЦІЇ КУЛИДЖА.

ВАШИНГТОН, 24. лютого. — Сенатовий судовий комітет рішив затвердити іменованне Чарлза Ворена наслідником Стовна на становищи ґенерального прокуратора (міністра судівництва). За затвердженнем заявилося з 9 членів комітету всего 5.

БУДУЧИЙ СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 24. лютого. — Сюди приїхав на кораблі Беренґарії бувший американський амбасадор в Анґлії Келоґ, котрий стає незадовго американським секретарем стейту. В своїй розмові з американськими ґазетярами Келоґ говорив, що Европа находиться на дорозі до економічної відбудови. Всі краї поволи вертають до золотої монети та до розоружения на суши й морю.

ЩЕ ЗА ЗАКОН ПРО ДІТОЧУ ПРАЦЮ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 24. лютого. — Перед судовим комітетом обох палат стейтової леґіслятури почалося публичне переслухание в справі проектованої зміни американської конституції, після котрої конґрес мавби мати право видавати закони в справі праці дітий по фабриках.

Противники поправки виступили всею силою. Не бракувало навіть людий, які в своїй загорілости проти поправки добачували в поправці руку Москви.

БОРОТЬБА ЗА ЦЕНЗУРУ НАД КНИЖКАМИ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 24. лютого. В стейтовій леґіслятурі ведеться тепер завзята боротьба за цензуральний законопроект, після котрого уряд мавби встановити цензорів для переглядання книжок та конфіскования неморальних.

Накладчики виступили проти проекту з усею своєю силою. Вони доказують законодавцям стейту, що вже в інтересі самих накладчиків лежить, щоби такі книжки не були друковані, та що самі накладчики постараються о те, щоби неморальні книжки не друкувати. Подібні законопроекти внесено в нюйорській стейтовій леґіслятурі вже два рази, але за кождим разом проекти перепадали.

ВЕЛИКА ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж., 24. лютого. — Особовий поїзд Пенсилвенійської Зелізниці, ідучий до Філяделфії, наїхав нині всею силою пари на перестанку Манґетан Тренсфер на стоячий там поспішний поїзд, ідучий до побережа Атлянтійського океану.

Наслідком зударення погибло на місци три особи, а 32 віднесло поважні тілесні ушкодження. З погибших двох було інспекторами возів, які власне в хвилі зударення причіпали льокомотиву до поспішного поїзду. Третою особою, що погибла від катастрофи, був один Мурин, кухар реставраційного воза.

Причини випадку ще не просліджено.

АДМІРАЛ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ ПРО ВІЙНИ АМЕРИКИ И АНҐЛІЇ.

Вашингтон, 24. лютого. — Віцеадмірал американської военної фльоти Фелпс виступив ту перед одною жіночою конференцією з промовою, в котрій розкрив непорозуміння межи Злученими Державами та Анґлією, які малиби легко довести до війни межи сими краями.

Секретар стейту Гюз сейчас виступив зі запереченням виводів сеї промови.

ЛЕТ ПРИВЕРНУВ ЙОМУ СЛУХ.

Вест Пам Біч, Флорида. 24. лютого. — Скорий спад літака яких 5,000 стіп привернув слух Самуельови Брандйорови, місцевому кравцеви та бувшому жовнірови чехословацької армії, котрий був глухий від 6 літ.

Лікарі, котрі порадили хорому того рода лічение, пояснюють його виздоровленне в той спосіб, що нагла зміна тиснення воздуха переломила занадто тісне звязання костий уха, дозваляючи в той спосіб филям воздуха доходити до нутрішного вуха.

ПТИЦІ ПІДЧАС ЗАТЬМІННЯ.

Ню Йорк, 24. лютого. — В музею природних наук відбулися нині збори товариства Ліннея, посвячені дискусії про вплив повного затьміння сонця на птиці. На зборах виступали люди, які обсервували (приглядалися) птиці підчас послідного повного затьміння сонця. Показалися цікаві факти.

Декотрі птиці заховувалися зовсім байдуже; сюди належуть приміром голуби. Зате другі сильно денервувались. Найбільше зі всіх відчували відай воробці, які були дуже роздражнені; вони були застрашені так, що навіть не чічіркнули. Морські чайки думали, що надходить ніч та полетіли на море, але зараз вернулися. Пугачі побачивши, що темніє, збиралися на лови, але зараз опісля розложилися на ново до спання.

Один з дослідників казав, що не можна дивуватися тим птицям, що не зсертали найменшої уваги на затьміння, коли він бачив паню, яка в самій хвили, стала пудрувати собі ніс.

ГОЛОС ЛЕНІНА

Голос Леніна вдалося зберегти в дуже докладній ґрамофоновій передачі. Дня 20 січня, тов. сокольницька радіостація передала дві промови Леніна: „Про комінтерн" і „Про середняків".

БОРОТЬБА З АНАРХІСТАМИ В БОЛГАРІЇ.

Софійська поліція викрила гурток анархістів. Двох із них візвала здатися. Вони відповіли стрілами. Поліція, щоби виполохати анархістів підпалила дім. Двох анархістів убито.

КАРАЮТЬ ОСТРО ПЕРЕСТУПЛЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

Трентон, Н. Дж., 24. лютого. Федеральний суд засудив двох властителів безправного салуну на 2 роки вязниці кождого та ще й на гривну в сумі 4,000 долярів. Се найострійша кара для бутлеґерів, яку наложено в місцевім суді.

ЗРАДИВСЯ.

Ню Йорк, 24. лютого. — До данського консуляту зголосився недавно данський моряк Кай Ейнер Свед Мател, та подавши свою адресу в Бруклині, просив вислати йому туди листи, як би які наспіли. Нині справді наспів лист до нього, і моряка арештовано за вбийство людини доконане в Данії. З Копенгагена, столиці Данії, прийшов приказ арештувати моряка за вбивство, і консулят не мав великої трудности найти його за поданою адресою.

УРЯДОВІ ЗВІТИ НА МОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТИЙ.

Центральна Комісія національних меншостий при ВУЦВК. звернулася до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету з проханням, щоби усі урядові звіти друкувалися теж на мовах національних меншостий, а то на мовах жидівській польській, німецькій і грецькій.

РАДЯНСЬКІ ВІЙСЬКА НА ГРАНИЦІ РУМУНІЇ.

В звязи з іменуванием Фрунзе наслідником Троцького звідомляють з анґлійських джерел про переґрупуванне радянських військ, яке останніми часами дається запримітити на румунських границях. Переґрупування є в звязи з ворожою до Румунії політикою Фрунзе, який змагає до відірвання Бесарабії. Закупно збіжжа СРСР. в Англії в Англії і за кордоном є в звязи зі скріпленням акції Фрунзе. Радянська преса з нагоди 7 літніх роковин окупації Бесарабії Румунією домагається рішуче звороту Бесарабії. Фрунзе орґанізує всюди збори на яких ухвалюють резолюції за відібранням Бесарабії. — Залізниці переповнені транспортами. Горячково направляють шляхи. „Дейли Експрес" звідомляє, що Фрунзе має зібрати на границі Румунії значні відділи війська.

НЕВІДОМІ ҐАЗИ.

В місцевости Ґранзов у Німеччині підчас верчення керниці вибухли незапальні ґази, яких хемічний склад виявився загадкою для знавців. Нові верчення в згаданій околиці дали подібні результати. Берлінський ґеольоґічний інститут вислав на місце своїх представників.

КАНДИДАТИ НА АЛЬБАНСЬКИЙ ПРЕСТОЛ.

У Лондоні живе, аж двох кандидатів на альбанський престол. Один з них сер Ветк-Гамілтон, а другий лорд Геддей. Перший заявляє, що йому пропонувала престол група Албанців в часі пятничного богослуження в мечеті минулого тижня. він відказався, бо в Лондоні йому краще. Другий запевняе, що йому вже три рази пропонували корону, але він відмовився з таких причин: 1) Для альбанського короля не передбачение ніяке удержання. На випадок приняття корони йому загрожує небезпека втрати життя кождої хвилини, одначе не зважаючи на те він би був зарицикував, якби богаті Альбанці виплатили йому одноразово 100,000 фунтів стерлінґів і зобовязалися виплачувати рікрічно по 10,000 фунт. стерл. Вони такого зобовязання не дали через що він і не згодився носити корону.

ХОТІЛА ОТРУЇТИ БРАТА.

Перед львівським судом присяжних станула 44-літна селянка Серпіньска з Хотилабя, любачівського повіту під замітом намови до отроения свого брата Станюка.. Вона то доручила товаришеви свого брата Андрієви Лакомому фляшку зі стрихніною, обіцюючи йому за отроення брата... двоє поросят кілька долярів і ще якісь речі. Лакомий остеріґ Станюка, а цей віддав справу судови. На основі присуду присяжних судів засуджено Серпіньску на 2 і пів року тюрми.

15,600 СТИПЕНДІЙ

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет рішив заснувати на 1925 рік 15,600 стипендій для робітничо-селянського студенства України.. Серед норм стипендій 18 карбованців на місяць Виплата стипендій наступить за час від 1. жовтня 1924 р.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВЕСНЯНИХ ЗАСІВІВ.

Український сільсько-господарський банк видав 2,800.000 карб на купно насіння колективним господарствам, і слабим господарям для майбутної весняної засівної кампанії. За ці гроші можна буде обсіяти заледве 250.000. На закупно робочої худоби і машини приділено банком 4 міліони. З Ню Йорку наспіє скоро закуплених банком 300 тракторів. Вони будуть продані селянам у кредит на 2—3 роки.

САМОГУБСТВО.

На одній з лавок личаківського кладовища у Львові найдено оноді трупа молодого чоловіка з пострілeним виском. Поліційне слідство виявило, що денатом є 21-літний Роман Кормелля, який поповнив самогубство.

Економічна руїна на Україні, Кавказі і в Московщині.

МОСКВА, 24. лютого. — Урядові большевицькі звіти виказують, що фабрики, які большевицький уряд переняв на свою власність, зачали продукувати більше виробів, але одночасно продаж тих виробів упала на Україні, Кавказі і в Московщині до половини в порівнанню зі станом торговлі в сьому часі минулого року.

Урядовий звіт про останній ярмарок в Києві показує що приватні торговці усунулись від торговлі.

За причини сеї економічної крізи подають се, що большевицький уряд змінив торік НЕП ((нову економічну політику) сим робом, що відмовив кредиту в товарах приватним торговцям, а дав його тільки на 100,000,000 золотих рублів кооперативам. Міжгим кооперативи товару не розпродали й урядови не звернули гроший. Вони пояснюють се тим, що селяни не продають збіжа і не мають за що купувати товарів і крам лежить у складах.

Через те і большевицький уряд не має гроший для промислу і для робітників і цілому промислови грозить руїна, бо ізза крізи уряд мусить здержати цілу його продукцію.

БОЛЬШЕВИКИ РАТУЮТЬСЯ ПЕРЕД ГОЛОДОМ.

ЛОНДОН, 24. лютого.— Росія далі купує пшеницю і жито заграницею і се підбиває ціни.

Російський большевицький уряд видає останні засоби гроша на закупно збіжа, в надії, що відверне весняну голодінечу і невдоволенне, або і революцію населення проти влади.

Одначе се звязує йому руки, бо без гроша він не може вести свого промислу і торговлі, а навіть ї державної машини.

НЕ ВИСИЛАЄ АМБАСАДОРА В МОСКВУ.

ЛОНДОН, 24. лютого. — Британський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн заявив у палаті громад, що Анґлія покищо не вишле свого амбасадора до Росії.

НАСМІХ З ФРАНЦУЗІВ.

ПАРИЖ, 24. лютого. — Німецька фашістська ґазета Штальгельм (сталевий шелом) пише, що „невідомий жовнір", якого поховала Франція в Парижі, і якому щороку віддає великі почести, — се відомий жовнір, тільки не Француз, а Німець. Ґазета пише, що се німецький жовнір Авґуст Шульц, з Віртемберґії, котрий згинув в Епарж, у Франції, осеню 1915-ого року. Се, каже ґазета, подали перші швайцарські часописі, котрі ствердили, що се імя найдено при убитому „невідомому жовнірі". Ся ґазета далі пише, що Французи нароком узяли першого трупа, на якого попали у великій могилі в Комбр, щоби се був „невідомий труп", і в поспіху взяли німецького трупа зі спільної могили поляглих Французів і Німців, а тепер ціла Франція віддає почести німецькому жовнірови, що згинув на землі французькій.

Французька преса, прочитавши се, виступила з великою лютю проти сеї ґазети і загалом проти Німців.

ЕБЕРТ У ШПИТАЛІ.

БЕРЛІН, 24. лютого. — Президент Німеччини Фрідріх Еберт перебув операцію сліпої кишки. Тепер він у санаторії. Лікарі кажуть, що є надія, що він подужає.

Вчасі недуги заступає його канцлер др. Лютер.

(Президент Еберт вже понад 6 літ виконує обовязки першого президента Німеччини. Вибір президента вселюдним голосованнем має бути в червні сього року).

ПЕРШИЙ СНІГ В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 24. лютого. — Ізза теплої зими Берлін сього року ще не мав снігу. Щойно вчера налетіла перша сніговиця, яка покрила столицю Німеччини білою габою і перепинила комунікацію.

ҐЛОРІЯ СВОНСОН ПОДУЖАЛА.

ПАРИЖ, 24. лютого. — Славна американська кінотеатрова артистка Ґлорія Свонсон перебула крізу і приходить до здоровля.

БОЛЬШЕВИКИ БУДУЮТЬ ТОРГОВЕЛЬНУ ФЛЬОТУ.

МОСКВА, 19. лютого. — Большевицький уряд потвердив плян будови 120 торговельних кораблів до 1929 року.

З того 56 призначує для торговлі в пристанях Чорного моря.

ЖИДІВСЬКЕ НАСЕЛЕННЄ В ПАЛЕСТИНІ ЗРОСТАЄ.

ЄРУСАЛИМ, столиця Палестини, 24. лютого. — В 1924 році прибуло до Палестини 11,851 Жидів, а покинуло Палестину 2,037, значить, число Жидів у Палестині зросло в минулому році о 9,814.

Жиди займаються в Палестині бизнесом або ідуть до праці. Безробіття тут нема.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
[illegible]		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РУСИНИ.

Підкарпатські Русини ведуть тепер дискусію над тим, чи їм називатись РУСИНИ, чи РУССКІЄ. Народовці стоять за назвою „Русини", а русофіли (захожі з Галичини) за московською назвою „Русскіє".

Нюйорський дневник День оборонює давню назву народу західних українських земель „Русини" і радить її далі держатись. День слушно завважує, що народи звичайно називаються іменниками, а не прикметниками, і тому волить рідну назву РУСИН від московської РУССКИЙ. З уваги на те він слушно радить писати РУСИН, коли ходить о імя члена нації, а РУСЬКИЙ, коли ходить о національну прикмету іменників (як: руський нарід, мова, спів, село, город, дім і т. д.)

Справа не така трудна до розвязання. Можна сказати, дуже проста.

Імя Русин історичне, давне, вживане й оспіване народом. Його нема чого встидатись, ані вирікатись. Воно цілком добре і можна його вживати. Воно далеко красше від „Чехословак", або „Русский", або „Юґослав", і много інших. „Чехословак" і „Югославянин" се штучно зліплені слова і доволі нескладні в ужиттю. „Русский" звучить дивно у славянських ухах.

А імя Русин нічим не прогрішилось і неодин нарід радий би мати таке коротке, складне, а присьому й історичне, давне імя.

• •

Колись імя Русин було загальне на усій західній Україні, себто: на Підкарпаттю (угорській Руси), на Лемківщині, у Східній Галичині, в Холмщині і на Волині. Давнійше і в Киеві. Ще тому 30 літ його загально вживано у Східній Галичині, але в останньому часі вселюдно заступлено загально національним іменем **УКРАЇНЕЦЬ.**

Се сталося з політичних причин. Царська Росія вела в Галичині (за гроші) пропаґанду, що Русини і Русскіє се один нарід. З уваги на те галицькі патріоти покинули давне імя Русин, а приняли загально-національне Українець. Колиб не ся московська агітація, то ще і нині в Галичині вживано-б загально імени Русин, в значінню місцевому, яко однозначне із загально-національним Українець.

Тепер же окупантка Галичини, Волині і Холмщини, Польща, і собі зачала ігру назвою українського народу. Вона хоче з усіх сил поставити границю між Великою Україною і західною Україною і тому заборонила Українцям під своєю окупацією називатись Українцями, а наказала називатись Русинами. Та се вплинуло якраз противно, бо Українці ненавидять всі накази зненавидженої Польщі з глибини душі і її наказ рішучо відкинули і поборюють. Тепер усі західні землі, що під Польщею, однозгідно й однодушно приняли загально- національну назву Українці, а назву Русини віддали в забуття.

Значить, московська „обєдинительна" політика (з Москалями) і польська розеднююча політика (від Великої України) причинились до небажаного ними обєднання Українців західних і східних під одною загально-національною назвою Українці.

Се наука (хто спосібний її приняти), що жаден нарід не повинен мішатись до справ другого народу і намагатись їх для нього вирішити. Бо остаточно таки кождий нарід вирішить свої справи по свому, оглядаючись тільки на себе самого, а без оглядів на опікунів.

• • •

З уваги на те і Українці, хотяй вважають підкарпатських Русинів рідними братами і частиною 40-міліонового українського народу (сього їм ніхто не може заборонити), не накидують їм загально-національного імени і не кажуть: Покидайте своє історичне імя: Русини!

І поправді їм сього не потрібно робити, бо ані другі народи їм не накинуть назви, ані назва Русини їм не шкідна з національного погляду.

Є Саксонці, Баварці, а загальне імя їх Німці.

Є Анґлійці, Шотляндці, Велси, а загальне їх імя Британці.

Можуть бути тимбільше Русини, частина українського народу.

• •

Українці (західні і східні) тільки одно можуть сказати підкарпатським Русинам:

Робіть так як ми робили, і як робили і роблять ВСІ НАРОДИ СВІТА: Держіться СВОЄЇ РІДНОЇ МОВИ, МОВИ НАРОДУ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ! Плекайте її! Збирайте народні пісні й оповідання! Друкуйте їх. І пишіть тою рідною народньою мовою книжки і ґазети! Се важнійше ніж назва.

Не шукайте мови своєї в Петербурзі, Тулі і Калузі, бо вона є у Вас дома! Не шукайте культури московської, бо маєте свою рідну, висшу від московської народньої. (Як не вірите, то пішліть своїх людий в Московщину). А якщо потребуватимете штучної літератури московської, то можете її присвоїти своїй літературі у своїй мові, таксамо як анґлійську, французьку, німецьку!

Говорити, що Українці і Москалі були колись одним народом, як і те, що Українці створили Московщину, нічого не поможе, бо вони вже тепер окремі народи.

[illegible] сим способом і на ніщо не придастся [illegible] бо історії ніхто тисячу літ не заверне.

БЕЗПОРАДНІСТЬ ЧИ ЩОСЬ ИНШЕ?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

I.

Колись на сторінках нашої ґазети наводилося думку про нас одного з міністрів колишнього московського „Временного Правительства", п. Верховського. Українці, — говорив він. — се великі індивідуалісти, але дивна річ, **вони люблять, щоб ними опікувався конче хтось чужий.** Не ручусь за достометність буквальну, але сенс думки п. Верховського був такий.

Вульґарно сей московський афоризм на нашу адресу виглядає так: коли нам, Українцям, пощастить, то ми за всяку ціну, навіть офіруючи інтересами Батьківщини, премося в першу лаву, хоч часом не маємо на керовництво й репрезентацію жадних даних, і топчемо своїх таки людей, може безмірно достойнійших стати на чолі (доказ — недавне наше державне будівництво); а коли нас прикрутить лихая година, то, замісць того, щоб спокійно освідомити свої помилки, знайти причини наших невдач і, покладаючись у найбільшій мірі на самих себе, з подвоєною силою й енерґією взятись до самоврятування, ми починаємо озиратися довкола й шукати опікунів (доказ— постійні орієнтації наших політиків на когось зі сторони).

Сказати, що ся прикра риса людської вдачі властива лише Українцям, було-б звичайно не зовсім справедливим. Але що в де-якій мірі вона не чужа нам — в сім треба призгатись. І певне саме її й мав на увазі великий наш поет, коли в пророчому натхненню проголосив:

— „Колись будем
І по свойому глаголать,
Як Німець покаже,
А до того й історію
Нам нашу розкаже.
Отоді ми заходимось!"

Такі думки посіли мою голову, коли я прочитав у ч. 9-м „Свободи" статтю п. Н. Н. про київські ґазети. Стаття, як стаття, дотепна, розумна, але висновки її примусили мене замислитись і всякі найріжноманітнійші питання роєм заклубочилися в голові.

Сподіваюся, що читач не нарікатиме на мене за поведення сих пророчистих місць із статті п. Н. Н., хоч їх було вже раз надруковано в нашій ґазеті місяць тому.

„Жиди, — пише шановний автор, принявши російську культуру за старих часів, тепер, коли українство придбало права горожанства і зростає українська культура, починають виділяти з поміж себе працьовників на ниві української публіцистики і української культури взагалі. Це симптоматичне і, признаємось, симпатичне (явище?), **бо українізація життя залежить у великій мірі від Жидів*).** З хвилею, коли Жиди, що переважно оселені в містах і становлять тут великий процент населення, пристосуються до українства і і почнуть так працювати для українства, як перед тим працювали для російщини (а це мусить так бути), **з тою хвилею буде розвязано питанне українізації, не раніш"...**

З огляду на се „ми (?) готові навіть привітати Щупака на становиску великої української щоденної ґазети" („Більшовика"), — додає до своїх міркувань п. Н. Н.

Хто такий і що таке отой Щупак, — про се вже ми писали в свій час, а тепер лише нагадаємо, що се призначений зверху большевицьким урядом, так мовити, комісар видаваної так само на большевицькі гроші української ґазети „Більшовик", — призначений зовсім не для того, щоб бути „працьовником на ниві **української** публіцистики й **української культури взагалі"**, а для того, щоб осідлати тую дику козу, імя котрій — українська ґазета „Більшовик", й підіхати в мирний спосіб, або як кажуть большевики, зробити „смичку" з недобитою й недостріляною українською інтеліґенцією й селом. Що симптоматичне в сім, справді, де-що є, — з сим не можна не погодитись, але щоб тут було щось симпатичне — я дуже сумніваюсь, тому й дивуюся, від його саме з Українців п. Н. Н. вітає Щупака, коли пише — **ми.** На мою думку, як-раз **ми,** Українці, й не маємо за що вітати сего субєкта, сего „працьовника", котрому наказано „вождями" надіти українську машкару, щоб „доконати Вдову-Сиротину". А що се саме так і є, ми вже бачили з реферованої в нас колись полеміки тов. Щупака з львівським „Ділом", в котрій він **те, що ми звемо українством, зве вигадкою, української буржуазії".** Отже можемо подякувати красненько п-ви Н. Н. за таких „працьовиків" і без найменшого жалю відмовитись од них.

Инших „працьовників на ниві української публіцистики і української культури взагалі „з поміж Жидів нам п. Н. Н. не називає, хоч їх тепер там стільки, що можна було-б ними Дніпро загатити, тільки їм доручено з Москви „працювати" на инших ділянках бідолашного українського животіння. Зате п. Н. Н. висовує наперед, ніби обережно підказуючи нам, як її розвязати, дуже важливу **проблему — українізації українських міст.**

Отже шановний український читачу, можемо не клопотати своєї української голови ріжними квестіями що до українізації наших міст: як констатує п. Н. Н., се „залежить у великій мірі від Жидів", і хоч би ми перервалися в сій роботі, а її буде виконано „не раніш" тої спасенної хвилі, як розвязанне сеї проблеми переймуть на себе Жиди. І коли вірити п-ви Н. Н., вони вже взялися за „працю", доказом чого є таке величезне придбанне українства, як большевик Щупак.

Перечитую сі міркування п. Н. Н. і, далебі, не знаю, що думати. Мимохіть зявляється бажанне хоч одним оком поглянути на того Українця, що написав таке (гадаю, що стаття п. Н. Н. зявилася на сторінках „Свободи" в дискусійному порядку). Що се — зневіре у власних силах, у власнім державнім розумі, крик розпуки й безпорадности, чи простісінький глум чужинця, бо-ж Українець написати таке може лише в тім стані, коли лишається одно: не тратити сили й спускатись на дно.

Так, наші міста, як казав про Чигирин Т. Шевченко, „повиті жидовою", але не тільки нею, а також, подекуди навіть ще більш, Москалями; а в де-котрих південних містах повно Греків, Вірмен (Таганрог, Маріюполь, Одеса), Німців, Болгар (Бердянськ). То, виходить, що й від них „у великій мірі" залежить українізація наших міст? Одна „велика міра", друга, третя — і в сумі на нашу долю не лишається нічого. Але се ще пів лиха, а все лихо в тому, що досі ще, крім п. Марґоліна та Ґольдельмана, жаден Жид не виявив свідомої охоти українізуватись і українізувати якесь місто на Великій Україні, — навіть сам п. Н. Н. нарахував одного тільки Щупака, та й той, як ми знаємо, українізувався з наказу з Москви. Про Москалів я вже й не кажу: коли буде їх сила знову (най доля боронить нас від такої перспективи!), то вони покажуть таку українізацію, що навіть Петро І. з Леніном перевернуться в гробах; а коли Бог дасть жабі хвоста, то все одно жадного бажання українізувати наші міста вони не виявлять, а в ліпшім разі житимуть по тих містах, зціпивши зуби й вичікуючи слушного часу, коли знову можна буде „покорити під нозі всякого врага і супостата", себ-то нашого брата, Українця. Про решту нема що казати: будуть міста українізовані, то й вони „пристосуються до українства", мовляв п. Н. Н., а ні — то залишаєся в тому стані, в котрім перебувають тепер.

М. Джеря.

*) Підкреслення скрізь моє. М. Д.

ЗБІРКИ НА КРАЙ.

(Дописи).

КОЛЬОРАДО, ПА.

В нашій шенандогській парохії якось тяжко на збірки на народні потреби. Та щоби було хоч трохи як в людей порадився підписаний разом з Миколою Максимчуком і Іваном Андрусишином, щоби піти по плейзі Колорейдо та Раппаганок з колядою на Рідну Школу. Збірка принесла $25, а Степан Починок додав $2 та вислав цілу суму до обєднання на ратунокнашої школи в краю. Щира дяка тим, що не випустили нас з їх хат з порожними руками та поратували наших братів.

Стефан Починок.

ОБУРН, Н. Й.

Українські діти американського вже роду пішли сього року з колядою на допомогу Рідній Школі в старім краю та зібрали $25, які вислано до Обєднання. Честь батькам, що так гарно приучують своїх діточок до любови нашого рідного краю.

Григорій Каганяк.

ВЕНДЕРГРИФТ, ПА.

Добре слово тади своє зробить. Недавно появившася допись в „Свободі" дещо помогла і коли так далі піде то наша мала громада ще закасає не одну велику. Видко, що й нас є доволі добрих синів України, тільки як у всьому так і в народній роботі треба принуки, а робота піде.

Тепер висилаю знову сьвіжу збірку до обєднання в квоті $36, а то: $7 на сироти в краю зібрано на хрестинах в Амброзія Блавуцяка за заохотою Маґди Войтович, що прибула до нас з патріотичної громади Гемтремк, Міш. Зложили по $1: Маґда Войтович, Амброз Блавуцяк, Микола Чайковський, Олекса Кричковський, Яків Жуковський, Петро Чайковський і Антін Дучемінський.

$5 зібрано на Рідну Школу. Жертвували по $1: Олекса Ґула, Яків Жуковський, Нестор Крушельницький, Теодор Чорній, а Олекса Ґула ще додав 1 дол. Народний податок в квоті $24 зложили: Олекса Ґула $9 за 1923-4 і 1925 рік, по $3: Олекса Лібрик, Дмитро Лібрик, Нестор Крушельницький, Анна Чорній, Мирон Вітвіцкий.

Теодор Чорній.

КЛІВЛЕНД, О.

Весілля Марії і Івана Пекних не обійшлося як пристало на добрих Українців, без збірки на народні цілі. Збірку перевели в домі Івана Сподара Михайло Бурко і Микола Цюпа. Зібрано $23.80 і відослано до Обєднання на Рідну Школу в краю. Жертвували: Михайло Балко $5, Пекний Н. М. $2, Бусько 1.50, по $1: Іван Сподар, Деревечук Стефан, Венс Василь, Крук Дмитро, Пікула Микола, Бец Іван, Постолюк Семен, Цюпа Микола, Сенюта Петро, Сподар Михайло, по 50 ц. Небожик Іван, Бурко Михайло, Білаш Петро, Шийка Петро, Ярига Микола, Савка Василь, Данилевич Теодор, по 40 ц.: Занько Микола і Шажко М. по 25 ц.: А. Джіль, Собчак Іван, Гавришко Семен і Рибачок Дмитро.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

39.

Фреквил, Па.

Під розвагу кілька моїх проєктів:

1. Член, котрий платить до У. Н. Союза через 20 літ, щоби дістав якусь часть проценту від тих грошей, що вложив до каси У. Н. Союза через 20 літ.

2. Щоби принимати члена, котрий тільки хоче на клясу С. С., то єсть на 2.000 долярів, а не так, як було до тепер, щося принимало тільки професорів, священиків, дяко-учителів, бізнесменів і клерків, а робітника не приймалося.

3. Діти членів, котрі належать до молодечого департаменту від 1 року життя і платять до 18 року життя, коли переходять в старші члени, щоби діставали якусь часть грошей з молодечого департаменту.

4. Щоби принимати дітий до У. Н. Союза і нечленів; тим способом предбаймо більше членів до У. Н. Союза.

5. Часопись „Свобода" щоби виходила в більшим обємі а то на 6 або на 8 сторін, як можливо, і щоби друкувати раз в тижденх в анґлійській мові для нашої молодежи в Америці.

6. Член, котрий платить до У. Н. Союза до 60 року життя, щоби був звільнений від місячних вкладок до У. Н. Союза.

7. Член, котрий невилічимо хорий і більше не здібний до праці, щоби йому виплатити половину єго посмертного, до якої кляси він належить, за життя.

8. Календар У. Н. Союза щоби видавати членам У. Н. Союза даром.

9. Конвенція щоби відбувалася що три роки в тім стейті, де єсть найбільше відділів У. Н. Союза, щоби заощадити гроша на подорожі делеґатів.

І. Криба, предс. від. 242.

40.

Іст Ст. Луис, Ілл.

Ми члени від. 284 У. Н. С. дня 8. лютого с. р. на звичайних зборах ухвалили слідуючі проєкти:

1. Щоби дітям, котрі переходять до кляси повнолітних членів, не звертали сих грошей в готівці, як було сказано в однім з проєктів, а тілько як така дитина переходить до кляси повнолітних, то щоби принайменше половину з тих грошей, котрі дитина зложить до каси молодечого деп., мала заплачено за его розмет до У. Н. С., [illegible] засягне. Бо як би такому молодцеви або дівчині звернено сі гроші в готівці, то ся вже доросла дитина скоро би сі гроші розтратила, і не схотіла би, або не малаби чим платити за своє обезпечення як тут в Америці буває. І в такий спосіб то і каса У. Н. Союза не потерпить і член буде заобезпечений на якийсь час.

2. Щоби орґан У. Н. С. „Свобода" виходила так, як виходить дотепер (щоденно), а як мож в більшим обємі без доплати від членів, тілько більше в робітничім дусі, щоби більше подавала за робітничі справи тут в Америці, бож ми члени У. Н. С. переважно всі робітники.

І так само, щоби член, котрий хоче щось написати до свого орґану, щоби мав вільне місце, та щоби редакція не відповідала що нема місця, бо коли на ріжні лайки є місце, то чомуж би не було місця для члена, котрий оплачує сей орґан.

3. Щоби член, котрий належить до У. Н. Союза щонайменше 20 літ (без ріжниці на його вік) щоби був звільнений від оплати.

4. Щоби конечно У. Н. Союз постарався о свій власний приют для членів калік, сиріт і старців.

За Уряд Тов. Зап. Січ, В. 284. У. Н. Союза:
Дмитро Іващук, предс.
Олекса Петришин, кас.
Іван Тимкович, писар.

У ВІДПОВІДЬ МОСКОВСЬКИМ КОМІСАРЧУКАМ.

(Допись з Ню Йорку).

Ласкаво прошу вас дати місце на шпальтах вашої ґазети мому листу.

В одному з чисел так званої газети „Українські Щоденні Вісти", що виходить у Ню Йорку, зявилась допись якогось „Присутного" про відчити, які я мав у Демократичному Українському Клюбі в Ню Йорку.

Звичайно малось би лист до редакції писати до тієї ґазети, в якій появилась допись, що викликала такий лист. Але в цьому випадку я цього не роблю, по тій причині, що не вважаю кожний шмат газетного паперу, задрукованого словами ґазетою, в тому значінню, як розуміють її всі культурні та цивілізовані люде. Якраз „Щоденні Вісти" є й такий шматок паперу ґазетного, замараний набіром непристойно лайливих слів, якими так богата московська мова і які московські аґенти писаки переносять і в українську мову. В додаток цей забруджений, шмат ґазетного паперу є орґаном офіційної пропаґанди шайки міжнародніх авантурників, що звуть себе комуністичною партією, додаючи до неї ріжні територіяльні соси: „українська", „німецька", „нігерська" і т. д. Крім пропаґанди завдання цього, вибачте на слові. „орґана" замаскувати всі злочини, що заподіяли українському народові комуністичні кати.

Взагалі, я не звертаю уваги на „писанину" в тій офіційній брудній пресі і тепер не звернув би уваги, аби не випливало з того допису, що ніби то я признаю помилковою боротьбу Центральної Ради з большевиками себто з Московщиною. А також спонукує мене писати цього листа ще й те, що там „присутній" слухало, як каже поговірки: „В огороді бузина, а в Київі дядько", приплів чомусь „Народний Союз" і „Провидіння", з якими до речі, я не звязаний нічим і, ніби то, базуючись на моїм відчиті, повів агітацію проти них.

Отже переходжу до суті того, що написав той „таваріщ слухало".

Чув він дзвін, та не розібрав, де він", коли він щиро писав те, що вчулося йому, а не те, що наказано йому комуністичним начальством написати, бо всім відома річ, жаден комуніст, чи співчуваючий їм не сміє мати своєї гадки, а мусить все робити і мислити (звичайно прилюдно), так, як наказує йому партійна шайка заправил. Отож, коли він дійсно був на всіх моїх відчитах і писав те, що йому вчулося, то напевно голова його була так заморочена рікою партійною саламахою большевицькою дурійкою, що як він не настобурчував свої вуха, він всеж не зміг розчолопать того, що говорилося, бо все воно було так непохоже на то, чим його думки дресирували партійні дресировщики „таваріщі" агітатори, та й самі „комісари". І затруєний большевицьким ядом мозок затруїв цю иншу думку, що накидувалась йому зовні і надав її гнилого, отруйного, комуністичного духа.

Як що я спинився на Гайдамаччині, Козаччині, то не більше одної години, хоч про цю епоху можна читати роки. Що можна про неї прочитати в історіях України, то правда, а що „кожен читав про те", то я гадаю, що той слухало перший не читав, а як і читав, то не зрозумів прочитаного, бо аби він знав історію України, то він би знав, що в поході його „таваріщей" московських комуністів на Україну не має нічого нового крім машкари, під якою ведеться і вівся цей напад Московщини на українські землі. Він би тоді знав, що комуністи лише продовжують нищення північними варварами української культури, добробуту українського народу і фізичне винародовлюванне його. Він тоді пізнавби в історії і себе серед тих, що часто зраджували свій нарід і за „кусок гнилої ковбаси", або за приемність посидіти десь у сінях, або на стайні за столом московського пана, а що більше мати право лизати йому руку, чи чобіт та заробити московську похвалу (подібних причин богато), служили московським царям, боярам міністрам і нарешті служать московським сучасним владикам „таваріщам" большевикам. Він пізнавби себе серед тих, що свою рідну матір продавали на глум, на ґвалт і власними руками приводили її в московські касарні чи в стайні московського пана на втіху його і знущання його челяді, на зараження її хоробами, що убивають не тільки саму матір, але й на довго її дітей — український нарід

Що торкається забиття в Сараеві наслідника австрійського престола, то „таваріщ" тут зовсім нічого не розібрав, бо й сам „редактор", не второпав мабуть в чому тут річ і звалив се на бідних Німців. А між тим про впливи Німців при російськім дворі царськім, я говорив лише між иншим, аби показати, що часто інтереси Росії і Німеччини сходилися. В цій частині своїх відчитів я зазначив, що між Австрійцями і Німцями була ворожнеча і Німці ненавиділи наслідника австрійського престолу, за те, що він мав на меті, ставши австрійським імператором, створити велику Австрію, як федеративну монархію з включенням в неї великого князівства київського. Це привелоб до того, що на місці старої Австрії повсталаб нова більша від Німеччини держава з абсолютною славянською більшостю. Кажучи другими словами, була би створена нова славянська держава велика, що не відповідало інтересам ні Росії, ні Німеччини. Згадав це я лише для того, що вже, гадаю, настав час дати собі ясний звіт з причини світової війни і сказати їх всьому світу. Не Серби були причиною війни, а наша українська справа. Російський уряд довідався про пляни Франца-Фердинанда, про утворення з України великого князівства київського, себто одірвання від Росії України, а тому організував забиття його і як виконавців взяв своїх пасинків Сербів. Отож не Серби, а Україна була безпосередньою причиною світової катастрофи. Я говорив, що пора тим людям, які втаємничені в ці пляни Франца-Фердинанда, розкрити світу очі про причини війни і українську справу поставити на належне місце світового питання, а не внутрішньої справи бувшої Росії.

Дійсно може присутний слухало цього не зрозумів, або скорше ця гадка не подобалась „таваріщу" редактору, бо поставивши так справу України відокремлено від інтересів Московщини, ми зробимо новий удар для „Єдіной неделімой Рассеї", яка тепер зветься С. С.С.Р. „Таваріщі камісари" добре знають, що вони правлять на Україні лише при збереженню старої „Єдіной неделімой Рассеї", бо відокромлена від Московщини Україна в один день вимете зі своїх теренів цих московських комуністичних катів.

Про Центральну Раду слухало приписав мені те, що самі большевики завсіди пишуть і говорять про неї. Я казав і стверджував, що Ц. Р. ішла до поставленої мети нестримано, а мета та була максимальне осягнення національно-державних інтересів України і соціяльних інтересів робітництва, та селянства. Але в той же час я завважав, що той шлях був повільний бо Ц. Р. мала страшні перешкоди на ньому.. Я докладно перелічив і вказав, що одна з найгірших перешкод це була дезорґанізація мас большевиками і розклад їх національно і морально. Я вказував і на помилки які є неминучими в кожному ділі, а особливо в такому величезному, яке спало на молоді плечі Української Центральної Ради. Не шкодило-б, аби комуністичні „таваріщі-вожді" признали публично свої помилки, хоч в сотній їх части і зробили-б з того відповідні висновки. Але „таваріщі камуністи" ці новоявлені московські бояри цього не зроблять по тій причині, що вони помилок не мають, а свідомо дурять робочі маси катують їх, душать голодом, хоробами, тюрмами, поставивши інтереси своєї комуністичної шайки, так званої партії, вище всіх інтересів народніх. Це те саме, що колись було в старину царський двір і його фамілія — це третій інтернаціонал сучасний, і триста тисячів поміщиків — це партія комуністів тепер (навіть скількість близька одна другій), а далі йдуть теперішні співчуваючі партії, ріжні орґанізації засновані нею і під контролею їх партії — це старі ріжні патріотичні союзи; навіть в них ті самі люди з невеличкою домішкою нових. Центральна Рада робила несвідомі помилки, які можна назвати лише помилками і більш нічим. Але большевицьке свідоме обдурювання має, їх визиск, катування і нищення — називається злодійством, злочином, якому міри і межі нема.

Далі слухало все перепутав і наплів таких нісенітниць, що людині уміючій хоч трохи мислити по людському ніколи й не збриде на ум.. Тут лише одно він не перепутав, що дійсно українські військові частини були ліпше дисципліновані ніж московські і не чинили грабунків та насильств над українським народом і не нищили його добробут, а в тім числі і панські маєтки, якими тоді уже заряджували земельні комітети, вибрані з місцевого селянства, себто всі маєтки не тільки на папері, але й фактично перейшли до рук селянства.

Цікаво, чомуж хлопаючи вухами „таваріщ слухало", нібито не дочув те, що я казав про нищення московськими збольшовиченими частинами, ще до захоплення большевиками влади в Петербурзі українського державного, народнього і приватного майна і самого населення. Нібито йому позакладало на той час комісарськими клейтухами вуха, коли я говорив, що 2-гий ґвардейський корпус, під командою большевички Беш, поки пройшов з фронта до Жмеринки на свому шляху зруйнував і подекуди зовсім спалив 17 сіл і слобід на Поділлю. Він нібито того не чув (хоч я знаю, що він не має права цього писати й говорити), як я казав про розстріли большевиками українських селян робітників, вчителів і т. д., лише за те, що вони „хахли", Українці.

Хоч вся допись його перекручена для того, щоб опіраючись нібито на мої слова, показати читачам „Вістей" злочини українських національних вождів, борців за творення української народньої республіки, всеж він написаний дуже невміло і чорна брехня зшита білими нитками. Наприклад: нібито я засуджував війну Ц. Р. з большевиками, коли замісць того, щоби злучитися з Галичанами і бити Поляків Центральна Рада воювала з большевиками. „Таваріщі" не здібні знати й того, що ділося на їх власних очах і, не маючи в голові відповідного баґажу, виступають активними ворогами українського національного руху. Отже вони й не знають, убогі розумом, що коли істнувала Центральна Рада, тоді ніхто не бився з Поляками і ніяких галицьких війск не було, а істнувала австрійська монархія, портрет монарха якої, старенького діда, я певний, і „таваріщ слухало" й досі переховує у себе на спомин про ті дні, коли він так вірно служив його святійшій особі. Певен я в цьому тому, що добре знаю, що вся активна большевицька шпанка (вівці, з яких стрежуть шерсть) до якої належить і „присутній" набрана большевиками з тих, що творили в часи в монархії „вірніщих слуг престолу і отечеству", співаючи тричи на день „Боже Царя Храні" і „Боже буди Покровитель", а тепер співає „Інтернаціонал". Раніще вони купчилися в ріжних „союзах", „ліґах" тощо, і, в імя ратування влади монарха, побивали каміннями тих, що боролися за поліпшення долі працюючого люду, та розбивали орґанізації робітничих та селянських мас, які боролись за їх клясові інтереси. Тепер ця „шпанка" служить новим монархам-комуністам і робить туж саму, звиклу для неї роботу, що вона робила й попереду роками довгими.

Говорив я лише про стратегічну помилку в 1919 році, в часи Директорії, коли слід було мати фронт проти большевиків не на Волині, а на Збручі та Півдні, Придніпрянській армії. Таким чином була-б відкрита дорога большевикам на Варшаву, хоч я не певен того, що большевики кинулись би на Поляків, бо їм ходило о захоплення України, як „бази світової революції", як спадщини царату", що говорив нераз Раковський та инші комуністи. Я стверджував, що аби большевики тоді кинулись би на Варшаву, Поляки не змогли-б битися під Львовом, Хоч знову повторю, що я певний, що большевики навіть замирились би з Польщею, аби знищити Україну, яка стоїть на шляху традиційного московського імперіялізму до Середземного моря, Персії Індії, і т. д., де большевики тепер так інтензивно працюють, аби поширити межі „Єдиної неділимої Росії", яка тимчасово зветься С.С.С.Р.

Дійсно Центральну Раду я засуджую і ставлю її у вину, але не те, про що писав слухало. Не булоби большевиків, була-б лекша війна з Московщиною, а тоді Поляки не посміли-б і пальцем поворохнути проти українського народу. А коли московскі „отци благодетелі" (тепер вони звуться большевиками), обезсилили, зруйнували Україну тоді такийже „благодетель" польський пан, як московський боярин, традиційно напав на Україну. Тим більше, що завданя і методи обох цих сусідів цілком однакові і з заграбованого чужого добра не посваряться, як вправні старі злодії.

Вони й господарюють на українських землях однаковими методами і нищать все національне. Ріжниця лише в тому, що одні звуться польським панством, а другі соціялістичним „ комуністичеством". Отже московський хам і польський пан спільно доконали злочину над українським народом, напавши на нього з двох боків і тепер, помирившись, розділом чужого добра, лище гарчать один на одного, але не погризуться, як дві рівні собаки.

Осуджую я Центральну Раду за те, що вона богато мала в собі людських добрих почувань. Осуджую її за те, що вона, будучи сама ідеалістична в своїх бажаннях і прагненнях, вірила в такий же ідеалізм інших, а в тім числі й большевиків. Засуджую її за те, що вона вірила, що є межі людській брехні, злочину варварству, які ніхто не переступить, а тим більше той, що нібито стає до боротьби за ліпші умовини життя працюючого люду. Тому вона не передбачила тої страшної гнусности, яку виявили комуністи захопивши владу в свої руки й відповідними радикальними заходами не позбавила своєчасно Україну від московської комуністичної бацилі, а тим вона врятувалаби український нарід від того страхіття, що він тепер переживає.

Допись того слухала зявилася, як раз тоді, коли знову з України несеться страшний зойк нового голоду міліонів людей. Я не буду тут згадувати про пошести, тюрми, розстріли, катування („Телесния наказанія", що відновили большевики після 80 років їх одміни в Росії), а згадую лише про голод, бо тим шматком хліба, що червоні чекісти одірвали від губ українського голодного робітника і селянина, тут в Америці і по всему світу, годуються десятки, а то й сотки тисяч ріжних комісарів, редакторів, аґітаторів тощо. Вони до комуністичної отари заганяють „шпанку", та отруюють їх мозок ядом брехні, зради свому народу, ядом найстрашніщого злочину. Вони своєю заразливою блевотиною проплювують і нищать душі несвідомої „шпанки", яку вони обертають в рабів комуністичної партії.

Більшого невільництва, як в комуністичній партії ще світ не знав, бо там є неволя фізична і духова.

Вони кличуть робітників йти за ними. Не знаю, яке свідоме робітництво свої клясові інтереси привесе в угоду московської комуністичної партії. Я тут сам самий звичайний юнійний робітник і нераз чув, як комісарські аґенти виступають проти юній, а замісць того нічого не дають, а обіцюють тільки той рай, в якому гине тепер робітництво на тих теренах, де панує чобіт чекіста. Ми знаємо, що проти юній виступають і ті, кого большевики голосять, „заклятим ворогам робітничого люду". Отже знов большевики союзники їх.

Дійсно треба подумати робітникови українському в Америці, з ким йти, чи з ними, що розбивають одне з найцінніших його досягнень в боротьбі за кращу долю? Вони на теренах бувшої Росії уже довели робітників до голодної смерти; безробіття, голодних бунтів, і розстрілів за ті „бунти". Свідомий робітник знає добре, що його клясові і національні інтереси противні інтересам комуністичної партії, чому вона так і бореться рішуче з робітничими професійними та національними орґанізаціями.

Вірю, що свідомий робітник Українець в Америці не приеднається до тих, що власними руками свою рідну матір ведуть в льохи московського чека, що там не писалось би, в комісарських „газетках".

Володимир Кедровський.

ДО НАШИХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Задля наближаючоїся конвенції наспіло до „Свободи" тілько проєктів і дописів, що через те ми неґодні ніяким чином поміщувати усього сейчас по одержанню. Просимо кождого бути терпеливим, якщо його допис непоміщений відразу.

Заразом звертаємо увагу, що не помістимо тих дописів, які обиджують релігійні почування наших членів, без огляду, чи допис написаний проти католиків, чи проти православних, або „сектантів". У. Н. С. є до якої має право належати і користуватися всіми правами кождий Українець, безогляду на його віру, партійну приналежність, або становиско.

Думаємо, що загал членів удобрить нашу думку, яка має на ціли добро орґанізації і взагалі нашої еміґрації. Роздорами і сварками не скріпимо У. Н. Союза, а тілки вповні послідовною роботою, як і досі, яка веде до лучности і згоди всіх Українців в Америці.

ДРУГА ПОДЯКА З WOONSOCKET, R. I.

Низше підписаний в імени студента Тимка Ірзи складаю сердечну подяку за жертви, котрі наспіли на мої руки, а немало труду доложили слідуючі добродії: Живіцький, М. Швець, Онуфрій Зубар, пані Марія Височата, Елисавета Фединяк, котрі належать до Тов. спів. ім. Лисенка, а по прочитанню моєї прозьби парохом в церкві св. О. Николая в Пасайку, висше згадані женщини занялись збіркою на місци, котра принесла $11.78; Тов. спів. ім. Лисенка 5.00 з каси, Тов. Укр. Січ, від. 182 У. Н. С. 10.00 з каси, а на зазив предсідателя зложили: Мих. Швець 1.00, Никола Олексевич 1.00, Іван Живіцький 1.00, Мих. Калитка 1.00, Петро Орандж 1.00, Леся Ситич 1.00, Мих. Пипюк 1.00, Ів. Гаврилів 50 ц., Олекса Боднарчук 25 ц., Стефан Клипка 25 ц., Ст. Маік 25, Гр. Орицкі 25, Лука Кіза 25. Пан Живіцький переслав в цілости і оплатив пересилку. Тов. Єдність, від. 63 У. Н. С., 5.00, Запорожська Січ, від. 67 У. Н. Союза, Ансонія, 10.00. В Central Falls, R. I. суть сталі опікуни, котрі в потребі доберуть більше сил, пороблять заходи до побільшення фондів Павло Романишин і Михаїл Прус, защо складаю їм сердечну подяку, що нежаліють труду і часу аби тілько дати змогу діпняти ціли бідному студентови, прошу усильно, щоби і другі місцевости наслідували висше згаданих. Від поодиноких добродіїв одержано: Предсідатель У. Н. С. Семен Ядловський 5.00, о. Вол. Лотович 1.00, о. Чаплинський 3.00, Петро Гелбаровський 1.00, о. С. Милянич 1.00. За се Вам Боже заплать, що не дасте загибати здібним одиницям, а також поручаю дальшим зглядам, а немаючи адрес секр. У. Н. С., прошу ласкаво звернути увагу на просьбу в Свободі, 12-го січня 1925, на третій стороні.

Пишусь з глубокою почаною.

Й. Ірза.

Joseph Irza, 29 Gymnasium, Woonsocket, R. I.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання на оборону рідного краю в січни 1925).

(Докінчення).

61) **Порт Джервіс, Н. Дж.** Коляда Бр. Покр. Пр. Богородиці, від. 13 .... 15.00
(Переслав М. Бабій, призначено на Р. Ш.)

62) **Сліквіл, Па.** Филип Ясповський, $2 на край, а $5 прив. запомога 7.00

63) **Балтімор, Мд.** Коляда на Р. Ш. переслав Іван Стодольний ... 25.00
(Колядували: Антін Кармазин, Іван Стодольний, Вол. Іваневич, Дм. Дацюк. Жертвували: Йосиф Приймак і Йосиф Семенків по $2, Антін Кармазин 1.75, а по 1 дол.: Петро Боднар, Іван Стодольний, Теодор Никула, Стефан Топольницький, Іван Красій, Іван Лещинський, Петро Мармаш, Яків Семенків, Петро Семенків, Олекса Івахів, о. Василь Маньовкий, по 50 ц.: Вол. Іваневич, Он. Кусик, Гр. Іваневич, Антін Пісь, Лесько Ременюк, Марія Матура, Микола Малко, Іван Семенків, Іванна Гуцуляк, Нидя Маньовська, Павло Сімінович, Марія Дацюк, Юліян Дипський, по 25 ц.: Іван Шпатура, Василь Ковальчик, Михайло Криз, Василь Сорочак, Т. Кацак).

64) **Сиракюз, Н. Й.** Від місцевого Обєднання, переслав о. сов. Л. Левицький 316.30
(Коляда $236.10, нар. под. від тов. „Запорожська Січ" 5, Укр. Січ" 49.85, а від „Общества" 25.35. Коляду на около церкви зложили в долярах: Михайло Малимон 10, о. сов. Лев Левицький 5, Гнат Кравчук 5, Іван Гімінський 5, Антін Яворський 5, Гнат Порцималюк 3, по $2: Онуфрій Кирик, Василь Дячук, Семен Білобрович, о. Йосиф Мартінчек (Словак), Стефан Яровко, Стефан Терик, Український Клюб, Михайло Снігур, Демко Матвійчук, Іван Лесюк, Юрій Дашкевич, Йосиф Ґмир; по 1 дол.: Кликоцкий, Катер. Бурівна, Теод. Андрусишин, Нестор Сливка, Петро Войчишин, Денис Савка, Василь Кирик, Яків Гайдук, Филип Кудлик, Тимко Герчак, Василь Корпак, Стефан Вікарук, Василь Каній, Панько Мацко, Теод. Майкович, Юлія Даньків, Микола Гальчин, Ст. Костюк, Роман Жеребний, Мих. Граб, Марян Дембіцький, Й. Присташ, Мих. Качмарик, Микола Слайка, Дмитро Чарук, Захар Паланюк, Микола Мишак, Данько Мацко, Филипчак, Павло Волошин, Анна Чибіняк, Филип Парибус, Григорій Догайчук, Юрій Мовчанюк, Розалія Сіканець, Василь Лаба, Гавр. Мельник, Яків Мець; по 50 ц.: Параня Годжаківна, Палагія Трипалюківна, Василь Глива, Гр. Гнатко, Мих. Височанський, Ілія Копко, Дмитро Оринич, Дмитро Значко, Антін Кіцак, Мих. Яішак, Федір Мацко, Мацко Комар, Іван Гудак, Ів. Паращак, Мих. Лютеран, Тимко Сущак, Йосиф Березовський, Анна Варян, Петро Стахурський, Волод. Стахник, школярі: Мих. Каній, Мирослав Яворський; по 25 ц.: Марія Каній, Стефанія Каній, Стефан Кирик, Марія Кирик, Анна Кирик, Павло Комарніцький, Салзбурі (Американець), Тимко Крісак. Додатково зложили: Укр. Січ $10, Андрій Гучко 3.00, Йосиф Яворський 2, Гр. Безкоровайний 2, а по 1 дол.: Василь Кіцак, Микола Будяк, Іван Антоняк, Вас. Яськів, Йосиф Ганашевський; по 50 ц.: Іван Ковалюк і Семен Якубів. Колядували: Ант. Яворський Онуфрій Кирик, Вас. Дячук, Гр. Фидорук, Мих. Малимон і Ів. Лесюк, заколядували $137.50.
На Джемесвіл зібрано $8.25. Жертвували по 1 дол.: Дамян Сорочак, Мих. Сухий, Петро Дурдак, Дмитро Коцуник; по 50 ц.: Мих. Сиридинський, Вас. Мицьо, Мих. Панчишин, Й. Бобик, Павло Тхорик, Микола Бачинський, Василь Пістон, Антін Панчишин, а Микита Кимак 25 ц.
На Нортсайд заколядували Іван Старовутний, Ст. Пастух, Гаврило Копчук і Теодор Яворський, жертвували по 1 дол.: Ілько Трач, Іван Костишин, Іван Робак, по 50 ц.: Теодор Новичук, Сильвестер Кашубінський, Ст. Тимчій, Мих. Лишенецький, І. Старовутняк, Ст. Пастух, Ілия Кальваровський. Разом $6.50.
На Іст зложено $10.35: Тома Пиндус і Мих. Ямельський по $1; по 50 ц.: Вол. Карбівник, Кароль Когут, Йосиф Борович, Максим Малик, Олекса Гарасим, Мих. Половчак, Василь Миколів, Мих. Хомякевич, Лев Ліщинецький, Теодор Чабіняк, Мих. Лушак, Петро Гусак, Іван Пирожак; по 25 ц.: І. Чабіняк, Гр. Книш, Т. Гориш, А. Гузела, Мик. Чабіняк, Ст. Сембратович, Мих. Масляк а Олекса Кучерявий 10 ц.
Коляда на Борнет Евню, Вотер і Кенел св. Колядували: Ілько Чернотович, Ілько Каменюк, Юсько Мариняк, Стах Бендерський, Віктор Осухівський і Мих. Дидик. Зібрано $30.40. Жертвували по 1 дол.: Ілько Каменюк, Ілько Чернатович, Луць Кіт, Василь Гуменюк, Данило Кіт, Юсько Мариняк, Стефан Вага, Стах Бендерський, Карпо Матвіїв, Теофіль Артисюк, Яків Бугай, Віктор Осухівський, Василь Осухівський, Мих. Міха, Мартин Гуменюк, Мих. Дидик, Онуфрій Дубіцький, Мих. Кіянка Олекса Шмохалюк, Іван Фургаль, Василь Кіяцка, Іван Ліщинський, по 50 ц.: Кость Рибак, Ілько Луцак, Андрій Рибак, Настя Костів, Іван Клим, Іван Микулич, Гнька Кіт, Варвара Марків, Василь Сопчак, Нікодем Подоляк, Катерина Петрицин, Віктор Ястрембський, Войтко Боднар, Павло Луцишин, Ізидор Васильчак, Мацько Боднар, Парашка Біляк 25 ц., а Ю. Луцак 15.)
Коляда з Фаєт і Марцелюс. Колядували: Теодор Андрусишин, Олекса Шкляренко, Мих. Мерва і Василь Гриник. Зібрали $42.80. Жертвували по $1: Олекса Шкляренко, Андрій Данів, Гнат Маринюк, Анна Ковтун, Антін Біба, Трофим Кулик, Василь Лазор, Лесько Андріяшин, Мих. Мельник, Павло Паньчишин, Анна Хомяк, Іван Пуфкий, Юрко Михаленко, Лука Залісікий, Іван Робич, Гринько Димняник, Максим Димняник, Іван Косура, Андро Гучко, Теодор Ковальчик, Стах Когут, Петро Когут, Андрій Когут, Василь Шеремета, Семко Лукачик а Мих. Мерва 75 ц., по 50 ц.: Мих. Дзецюх, Іван Бігі, Данько Фечис, Мих. Клюсик, Петро Тиктор, Вас. Масяк, вка Пелс, Антін Годжак, Мих. Щурик, Мих. Сливка, Марія Опир, Мих., Федор Шаловач, Євдокія Мовчій, Ілько Кохан, Петро Рефун, Юрко Ліснин, Семань Маздер, Микола Шпак, Йосиф Кот, Гриць Намісняк, Антін Гайдук, Іван Корнафіль, Стефан Циган, Катерина Гарасим, М. Линицький, Григ. Гайдук, І. Крибздак, Андро Кудлик, а. Мих. Тхорик 30 ц., по 25 ц.: Василь Гриник, Вас. Фатала, Зофія Пісула, Яків Ноджя, Петро Фірман, Мих. Сирицький, Семко Шпак, Микола Подованець, Вас. Москаль).

65) **С. С. Пітсбург, Па.** Коляда жіноцтва на Р. Ш., переслала Марія Малевич 28.75

66) **Рейсвіл, Віс.** Михайло Цинко, нар. под. за три роки 9.00

67) **Вілінг, В. Ва.** збірка на Р. Ш. 4.95
(Зложили по $1: Пилип Бірка, Ів. Ванах, Мартин Нетрик; по 50 ц.: Пуціло, Петро Вітенко, Яким Вітенко, Василь Когут.)

68) **Джерзи Сіті, Н. Дж.** Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У.Н.С. 29.50
(Нар. под. $19.50, а на „Просвіту" $10, переслав Василь Гіль. Нар. под. зложили: Гр. Шустикевич $3, по 75 ц.: Потоняк Іван (Поляк), Грубець Іван, а Кшачковська Тетяна $1, по 50 ц.: Сай Яків, Микитка Василь, Струж Роман, Дума Левко, Світніцький Петро, Дорош Дацько, Сойчишин Стефан, Терпливець Юлія, по 25 ц.: Яцків Олекса, Мих. Косоноцький, Вас. Гіль, Вас. Жарський, Іван Бобовник, Андр. Рубінович, Юрко Гук, Григ. Гуменюк, Семко, Ленчук, Мисяк Семко, Сайчук Семко, Гук Семко, Кіцей Стефан, Кулинич Левко, Турчинський Мих., Жарський Йосиф, Пігура Мик., Сайчук Андрій, Булик Роман, Дячик Григорій, Васюк Мих., Колісник Онуфрій, Заяць Микола, Шемлій Григорій, Салюк Йосиф, Бусько Андрій, Максим Стегніцький, Гоїк Василь, Кот. Стефан, Гриник Семко, Кірат Йосиф, Захарейчук Доця, Павлик Павло, Ярош Антін, Мазур Андрій, Корнило Андрій, Кухар Олекса, Маланяк Василь і Магура Петро.
На „Просвіту" зложили по $2: Гр. Шемлій, А. Мазур, І. Жарський, Гр. Гуменюк і І. Гусар).

69) **Рачестер, Н. Й.** Пилип Ґрущецький, нар. под. 3.00

70) **Філаделфія, Па.** Бр. св. Йосафата, від. 5 „Провидіня" на „Просвіту" 5.00

71) **Шікаго, Ілл.** Нар. под. від 9. сотні Січ. Орг. в Вест Пулман, Ілл., переслав Н. Шемердяк 3.50

72) **Філаделфія, Па.** Тов. ім. Ів. Франка, від. 83 У. Н. С. передав Р. Карбівник 9.00
(Зложили на „Просвіту" Тов. І. Франка $5, а Олекса Бабяк і Іван Маланюк по $1.50, а Роман Карбівник 1 дол. на Р. Ш.).

73) **Іст Янгстаун, О.** Коляда на сироти в краю, переслав Іван Вітишин 8.00
(Жертвували: по 1 дол.: Гардаш Катерина, Євчук Марія, Петро Кашевка, Стефанко Микола, Ярема Іван, Тарановський Олекса, по 50 Петрух Марія, Стецьків Марія, Вітишин Іван, Євчук Дмитро — всі з відділу 119, Пр. Діви Марії).

74) **Філаделфія, Па.** Збірка на „Просвіту" передав П. Кирилюк 14.00
(Зложили: по $2: др. Демидчук, Е. Якубович, А. Цурковський, Д. Штогрин, П. Кирилюк, С. Рутецький, а по $1: Яким Рогач і о. Держирука).

75) **Джолієт, Ілл.** Збірка, переслав Михайло Болехівський 33.00
(Зложили: $17 по половині на б. ф. і інвалідів, передав б. кошовий розвязаної січової сотні ім. Івана Богуна в Джолієт Микола Гуцул як решту з каси сотні, а $16 зложено на реміс. бурсу і школу в Городенці, зложили: Михайло Болехівський $10. Микола Гуцул 5, а Йосиф Кочан 1 дол.).

75) **Філаделфія, Па.** Збірка на „Просвіту" 6.00
(Зложили: Т. Грицей, О. Кульчицький і др. Мишуга всі по $2).

Разом зложено на оборону Рідного Краю до Обєднання в місяцю січним

$2002.01.

КАРЄРА ОДНОГО ЕПИСКОПА.

Православний мадярський епископ у Пітсбургу — бувший жидівський хлопець Тох.

(Від кореспондента „Свободи").

—o—

Між Віднем, Прагою та Білгородом останніми часами розїздить молодий церковний достойник, який пише на своїй візитівці: „Еміненція епископ др. Йоган Терек". Він має літ 35, недавно прибув з Америки і незабаром іде туди назад. Віденські репортери витягнули на світ Божей біоґрафію цього епископа, причім виявилось, що яких 15 літ тому він жив у Будапешті й був звичайним собі жидівським хлопцем.

Молодий Тож — так звали колись нинішню еміненцію — вже тоді визначався серед своїх однолітків дуже сильною волею. Він за всяку ціну хотів зробити карєру й зробив її. Він любив балакати про теольоґію, церкву й подібні річи, вже тоді постановивши собі, що цею дорогою він найшвидче осягне своєї мети.

Скінчивши ґімназію й поступивши до університету, Тох перейшов у римо-католицьку віру. Хрещеним батьком він собі дуже зручно вибрав пізнійшого міністра-президента Гусара. Вихрестившись, він перейшов на теольоґічний факультет, одержав степень доктора теольоґії й потім висвятився на римо-католицького ксьондза.

Підчас війни він захопився політикою у збизився з ґрафом Мих. Каролїм, цілком перенявшись його ідеями. Хоч служба польового курата привязувала його до війска, проте він, користуючись звязками свого нового покровителя, часто діставав відпустки й в характері диплЬоматичного курєра їздив закордон, де виконував ріжні політичні доручення ґрафа Каролія. Був він також у Римі, де бачився з політичними однодумцями свого патрона.

Наприкінці війни він у звязку з якоюсь аферою був арештований, але незабаром його звільнено, бо ніякої вини йому довести не можна було. Коли наступив жовтневий переворот 1918 року, молодий ксьондз знова їздив закордон у справах ґрафа Каролія. Підчас пролетарської диктатури він не відограв ніякої ролі, проте влада диктатора Гортія посадила його у вязницю, але не за зносини з комуністами, а за його попередню службу у ґрафа Каролія. Та невдовзі його днов випущено, й він подався до Відня в характері політичного еміґранта.

У Відні бувший Тож перейшов на греко-католицький обряд і перед двома роками поїхав до Америки. Вже по короткім побуті в Америці він дістав від одної з папських нунціятур приказ залишити свою діяльність і виїхати з Америки. Очевидно, той приказ був виданий на жаданнє мадярського уряду. Щоб не виконувати приказу, др. Терек послухався поради епископа чеської національної церкви Горазда, який саме тоді був в Америці, й перейшов до православної віри. Минулої осени карловицький православний патріярх висвятив його на епископа й поставив його на чолі православної мадярської церкви в Питсбурґу.

Евген Г.

НЕДУГА АВЕРЧЕНКА.

Пражські часописи повідомляють, що відомий російський гуморист верченко тяжко занедужав. Недужого перевезено до одного з пражських шпиталів.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Евгенія з Барчинських Щепанюкова, жена гр. кат. пароха у Києві померла по тяжких муках дня 23. грудня м. р. у Києві. Покійна горяча патріотка, завзято ділила долю й недолю зі своїм мужем від серпня 1918 р. у тому пеклі, яке переходили всі Кияни і те загнало її в могилу в 38. році життя.